

УДК 821.161.2(71)-1.09

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/27.203670>**Ірина НАКАШИДЗЕ,**

orcid.org/0000-0002-7816-2339

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри українознавства

Дніпровського національного університету залізничного транспорту

імені академіка Всеволода Лазаряна

(Дніпро, Україна) ir4ik87@meta.ua

ЖАНР ПІСНІ У ТВОРЧОСТІ ЯРА СЛАВУТИЧА

Яр Славутич – відомий україномовний поет у Канаді третьої хвилі еміграції. Його творчість розвивалась в основному в руслі класичних традицій та під впливом молодого української літератури початку ХХ ст. Уже перше наближення до лірики Яра Славутича свідчить про наявність у ній великого різноманіття проблем, тем, мотивів, форм викладу, художніх прийомів, жанрових модифікацій тощо. Незважаючи на досить велику увагу літературознавців до його творчості, багато аспектів залишаються малодослідженими. Серед таких аспектів є і жанрова природа лірики Яра Славутича. Жанром-об'єктом їх дослідження є в основному лише сонети поета. Проте у його поетичній творчості досить багато різноманітних канонічних жанрів, серед яких виділяється пісня. Натепер цілісного аналізу своєрідності пісень Яра Славутича в літературознавстві немає, що зумовлює актуальність звернення до обраної теми. Метою цієї статті є аналіз жанрової своєрідності пісні у творчості поета. Тематично статтю можна вважати продовженням циклу досліджень жанрової своєрідності творів Яра Славутича, проведених автором.

Вірші-пісні Яра Славутича є емоційно-логічним вираженням переживань ліричним героєм життєвих ситуацій. Тематично пісенні твори можна поділити на календарно-обрядові («На Купала», «Зажинкова»), гумористичні («Марш північносяйників»), історичні («Полтавська битва», «Отаман Стрілець»), пісні, присвячені народі Ічкерії («Жіноча пісня»), українцям, які живуть у Канаді («Дві батьківщини»). Часто твори зазначеного жанру мають урочистий і піднесений пафос. У жанрі пісні у творчості Яра Славутича виділяються ознаки як народнопоетичні, так і західноєвропейські. Серед пісенного доробку поета-емігранта важливе місце посідають вірші, стилізовані під народнопісенну традицію українського народу. У багатьох піснях Яра Славутича відчутні патріотичні мотиви, націоналістичні погляди автора, його прагнення вільної України.

Ключові слова: україномовна поезія Канади, канонічні жанри, жанр пісні, пафос, народнопісенна основа.

Iryna NAKASHYDZE,

orcid.org/0000-0002-7816-2339

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor of the Department of Ukrainian Studies

Dnipro National University of Railway Transport named after Academician Vsevolod Lazaryan

(Dnipro, Ukraine) ir4ik87@meta.ua

GENRE OF SONG IN YAR SLAVUTICH'S CREATIVITY

Yar Slavutych is a famous Ukrainian poet in Canada of the third wave of emigration. His work developed mainly in line with classical traditions and under the influence of young Ukrainian literature of the early 20th century. The very first approach to the lyrics of Yar Slavutych indicates that it has a great variety of problems, themes, motives, forms of presentation, artistic techniques, genre modifications and more. Despite the considerable attention of literary scholars to his work, many aspects remain unexplored. Among such aspects is the genre nature of the lyrics of Yar Slavutych. The genre-object of their study is basically poet's sonnets. However, in his poetic work there are many different canonical genres, among which there is a song. At present, there is no comprehensive analysis of the originality of Yar Slavutich's songs in literary studies, which makes the appeal to the chosen topic relevant. The purpose of this article is to analyze the genre peculiarities of the song in poet's work. Thematically, the article can be considered as a continuation of a series of studies of genre originality of works by Yar Slavutych conducted by the author.

Yar Slavutych's poems-songs are an emotional and logical expression of the experiences of a lyrical hero of life situations. Thematically, the songs can be divided into calendar-ritual ("Kupala", "Zazhinkova"), humorous ("March of the Northerners"), historical ("Battle of Poltava", "Ataman Sagittarius"), songs dedicated to the people of Ichkeria ("Women's song"), to Ukrainians living in Canada ("Two Motherlands"). Often the works of the genre outlined have a solemn and exalted pathos. In the genre of song in the works of Yar Slavutich are distinguished features of both folk poetry and Western European. Among the songs of the poet's poetry, the poems stylized by the folk tradition of the Ukrainian people occupy an important place. Many of Yar Slavutich's songs show patriotic motives, nationalistic views of the author, his desire for a free Ukraine.

Key words: Ukrainian-Canadian poetry, canonical genres, genre of song, pathos, national background.

Постановка проблеми. Творчість Яра Славутича розвивалась в основному в руслі класичних традицій кінця XIX – початку XX ст. та під впливом молодого української літератури 20-х років XX ст. Авангардистські течії не заторкнули «глибоко його свідомості, позаяк поет ставив перед собою завдання набагато важливіші і глобальніші, ніж служіння «чистому мистецтву», а саме: боротися словом за відродження української нації та її державності» (Сорока, 1995: 24). Поет писав поезії найрізноманітніших жанрів. «Художня проза – єдиний жанр, в якому себе не пробував Яр Славутич» (Гордасевич, 2000: 166).

Уже перше наближення до такого об'ємного творчого масиву, як лірика Яра Славутича, свідчить про наявність у ній великого різноманіття проблем, тем, мотивів, форм викладу, художніх прийомів, жанрових модифікацій тощо. Звернення до поняття жанрової системи та її структури є необхідною умовою постановки наукового завдання аналізу лірики Яра Славутича. Незаперечною є думка про її жанрове багатство, як і про свідому авторську настанову на урізноманітнення й примноження своїх творчих аспектів.

Аналіз досліджень. Творчість українського поета з Канади з 90-х рр. XX ст. дедалі частіше привертає увагу критиків та літературознавців і України, серед яких – О. Домаранський, П. Селецький, А. Корінь, Т. Корінь, П. Сорока, Я. Розумний, М. Миколаєнко, Н. Никулина, В. Просалова, Л. Куценко, А. Корінь, Г. Гордасевич, Л. Селіверстова, Л. Савченко, А. Мойсієнко, С. Захаркін та багато інших. Окремі дослідники як в Україні, так і в діаспорі торкаються питання жанрів поетичних творів Яра Славутича, зокрема В. Державин у статті «Поезія Яра Славутича» та В. Просалова у праці «Виваженим словом»: Сонети Яра Славутича». Але жанром-об'єктом їхнього дослідження є в основному лише сонети поета. Окремі жанри лірики поета розглядала авторка цього дослідження, зокрема античні та середньовічні жанри, жанр сонета, балади. Проте жанр пісні у ліриці Яра Славутича не був об'єктом окремого дослідження. Частково розглядалися пісні циклу «Дажбожі внуки» (Накашидзе, 2017). Натепер цілісного аналізу своєрідності пісень Яра Славутича в літературознавстві немає, що зумовлює актуальність звернення до обраної теми.

Метою статті є аналіз жанрової своєрідності пісень Яра Славутича.

Виклад основного матеріалу. Серед віршів Яра Славутича, що закорінені в антику, з одного боку, і в українську народнопоетичну творчість – з іншого, – пісня, до жанру якої поет звертається

досить часто. Пісня – «вірш ліричного або ліро-епічного характеру, мелодичний за своїм інтонаційним малюнком і призначений для співу» (Галич, 2001: 297). Ю. Клим'юк зазначає: «Авторське йменування вірша піснею ще не робить його саме цим жанром. Про пісенний статус можна говорити лише в тому разі, коли маємо справу з літературною піснею чи наслідуванням народної пісні – творами, пов'язаними з пісенною інтонацією, відповідною побудовою: поділом на куплети, наявністю рефренів, уснопоетичних стильових фігур – зачинів, вигуків, звертань, стверджень і т. д.» (Клим'юк, 2006: 54). Такі пісні нерідко надихали композиторів і ставали шедеврами словесно-музикального мистецтва.

Жанр літературної пісні виник ще в античну добу. У давньогрецькій літературі виділялися любовні пісні Сапфо, Анакреона, Катулла. Визначним жанром пісня була у таких відомих європейських поетів, як Р. Бернс, Г. Гайне, А. Шаміссо, О. Пушкін та ін. В українській поезії літературна пісня зародилась задовго до романтизму. Її творцями були Ф. Прокопович («Пісня світська»), С. Климовський («Їхав козак за Дунай») та ін. Жанр літературної пісні був одним з провідних в українській поезії XIX ст. («Віють вітри» І. Котляревського, «Дивлюсь я на небо» М. Петренка, «Повій, вітре, на Україну» С. Руданського, «Стоїть гора високая» Л. Глібова, «Вечірня пісня» В. Самійленка та ін., що широко відомі й сучасникам поруч з піснями на слова П. Тичини, М. Рильського, В. Сосюри, А. Малишка, В. Симоненка, Д. Павличка, Ю. Рибчинського та ін.).

Вірші-пісні Яра Славутича є емоційно-логічним вираженням переживань ліричним героєм життєвих ситуацій. «Ліризм змісту визначає видову своєрідність вірша, його «пісенну» тональність. Стиль літературних пісень Яра Славутича має багато спільного зі стилем народних творів, що насамперед проявляється на лексичному та синтаксичному рівнях. Для таких творів характерна народнопісенна мелодійність» (Накашидзе, 2017: 50).

Фольклорно-літературні пісні Яра Славутича увійшли до циклу «Дажбожі внуки» збірки «Гомін віків». Вони згруповані в цикли «Веснянки», «На Купала», «Зажинкова» і мають тематичну єдність з однойменними народними піснями. Звичайно, написання подібних творів Яром Славутичем є далеко не першим випадком в українській літературі. Наприклад, до жанру веснянки зверталися такі поети, як М. Шашкевич («Веснівка»), І. Манжура («Веснянка», «Весняночка, паняночка»), Леся Українка («Веснянка»), П. Грабовський

(«Зійшли сніги, шумить вода...»), І. Франко (цикл «Веснянки») та ін. Проте у поета-емігранта вони набувають нового звучання, стають «невидимою ниткою», що поєднує його з батьківщиною.

В основі мініциклу «Веснянки» Яра Славутича лежить ідея пробудження природи і людської долі, людського кохання. Цей мініцикл складається з двох віршів. У першому «Синю кригу кілками колем...» ідеться про пробудження природи від зими, яка втілюється в образі синьої криги. Її «кілками колять» люди для того, щоб зима остаточно відступила. У вірші втілено ідею циклічності життя. Друга веснянка «Я над Россю коло дуба...» – про почуття любові, яке також прокидається разом з природою. До фольклорної веснянки вірш наближає образ-звертання «весно красна», народнопоетична лексика: «Не жалію мою жоломію», «Навістити ясну гридницю?» (Славутич, т. 1, 1998: 42) тощо.

Мініцикл «На Купала» теж складається з двох віршів, сюжет яких пов'язано з традиційними обрядом пускання вінків на воду, шукання квіту папороті. «Медова» ніч на Івана Купала у другій частині циклу-означення часу, коли в серце приходить солодке і водночас болісне почуття кохання та пристрасі. В епізоді святкування дівчата, «замаєні весною, / В екстазі славлять білий світ» (Славутич, т. 1, 1998: 44).

У «Зажинковій» Яра Славутича виражено стан поля перед початком жнив. Ця пісня є ніби відповіддю до народної пісні «А ми просо сіяли». Поет вживає персоніфіковані образи, вигук, як у фольклорі: «ой дід-ладо». Оцінюючи врожай: «Добрий урожай!» (Славутич, т. 1, 1998: 45), поет асоціативно прославляє українців-хліборобів. Мотиви обрядових пісень у творчості Яра Славутича є «своєрідним способом проникнення у саму сутність народної свідомості, розкриття багатства народної душі з метою відновлення життєвої гармонії, порушеної на курних шляхах цивілізації» (Славутич, т. 1, 1998: 54), ствердженням думки, що український менталітет сягає корінням у глибину віків.

У своїх піснях Яра Славутич торкається і теми життя українців у Канаді, зокрема, у юнацькій пісні канадських українців – «Дві батьківщини». У назву винесено тему вірша: емігранти з України знайшли притулок у Канаді, яка стала їх другою Батьківщиною. «Живем у Канаді / На піднятій нами землі» (Славутич, т. 1, 1998: 203). Доля змусила їх покинути Україну, «Де голі та босі / Державу будують брати» (Славутич, т. 1, 1998: 203). У Канаді вони живуть вільно, безтурботно: «У хаті багаті, / В полях – королі» (Славутич, т. 1,

1998: 203), тобто так, як теоретично повинні жити всі українці. Але у канадських українців Україна тільки в серцях, бо повертатись їм не можна через заборону влади Радянського Союзу. Вони намагаються не засмучуватись з цього приводу, допомагати землякам, «А дві Батьківщини / Нам силу й радість дають» (Славутич, т. 1, 1998: 203), як дві матері.

Продовжує тему українців у Канаді «класично-реалістично-гумористично-безкінечний» (Яра Славутич) «Марш північносяйників». Це один із небагатьох гумористичних віршів поета. У нього є автобіографічне реалістичне джерело: Яра Славутич видавав та впорядковував в Едмонтоні альманах «Північне сяйво». Звідси й образ у назві. Альманах поет називає «наш Парнас». Відчутний перегук цього твору з «Неокласичним маршем» кийських неокласиків (М. Зеров, Ю. Клен, М. Драй-Хмара, М. Рильський, П. Филипович), у якому поети глузували з самих себе та зі своїх супротивників. Так само, як вони Яра Славутич висловлює програму північносяйників, наприклад:

«Марш північносяйників» «Неокласичний марш»

Не наше гасло
«хто не з нами,
Того і цькуй, і бий, і ріж».
Не гризимось
ми з ворогами,
Бо з нами Лондон
і Париж
(Славутич, т. 1, 1998: 435).

Ми – неокласики, завзято
Милуємось
на древній світ
І все не хочемо вмирати:
Гомер, Горацій, Геракліт
(Зеров, 1990: 106).

Якщо у «Неокласичному марші» згадуються відомі поети античності та середньовіччя як друзі та колеги по перу, то у «Марші північносяйників» Яра Славутич згадує про діячів української літератури в Канаді, які гуртувались навколо альманаху: «Із нами Жила й Матвієнко, / І Струк, і Мур. А Гаморак?» (Славутич, т. 1, 1998: 435). В обох маршах автори згадують супротивників-конкурентів своїх літературних угруповань:

«Марш північносяйників» «Неокласичний марш»

Вперед, хоробрі
едмонтонці!
Наздоганяє «Козуб» нас.
Ми – ревні стилів
оборонці,
Північне сяйво –
наш Парнас!
(Славутич, т. 1, 1998: 435).

Ми виникаємо стихійно,
Щороку сходячись на чай.
Страшися, «Плуже»
безнадійний
І статут свій переробляй
(Зеров, 1990: 105).

«Марш північносяйників» має ознаки епіграми. Для епіграми характерне карикатурне загострення тих рис, які висміюються, стрімке розкриття теми та несподівана дотепна кінцівка (часто – вирок «герою»). Так, вірш має піднесений пафос та елементи гумору, зокрема у строфі,

присвяченій Мандриці: «Його поезії – криниці! / Його собачка – вся краса!» (Славутич, т. 1, 1998: 435). Як зазначає Яр Славутич, він написав цей твір «під впливом шпитальної голки Дарії Могиляки <...> і для уколки <...> о 3 годині ночі після операції правого вуха в майстра-доктора Дідуха, коли медсестра сновигала, хворі стогнали, а лікарі ще непробудно спали» (Славутич, т. 1, 1998: 436).

Вірш «Тепле небо твоїх очей» покладений на музику В. Постелакою. Він складається з трьох катренів, кожен з яких має перехресну систему римування абаб. Це сприяє наспівності та мелодійності вірша. «Тепле небо твоїх очей» – глибокий вірш, який містить «поетичні нюанси, що просто не піддаються перекладові сухою мовою наукової аналізи» (Славутич, т. 1, 1998: 72), тобто його можна трактувати по-різному. Закохані мають імена біблійних прародителів людства – Адама та Єви, сюжет вірша має спільні риси з біблійним сюжетом:

І не знав я, кому судить
Полум'яну спокусу Єви,
Тільки відав величну мить
Райських яблунь у день серпневий
(Славутич, т. 1, 1998: 148).

Н. Никулина пропонує таке трактування твору: якщо кохана вабить коханого, прагнучи повністю задовольнити його жагу пізнання своєю любов'ю, створити йому цілий світ, то «невтоленний вогонь Адама» «сягав щонайдальших зір», бо для нього пізнанням починається пошук «землі обітованої» у прямому та переносному значенні (Никулина, 1998: 72). Використання символічних імен героїв асоціативно може бути пов'язане з ідеєю первинності, щирості справжнього кохання, яке може бути затьмарене земними проблемами та спокусами.

Багато пісень Яра Славутича присвячені історичній тематиці. Текст вірша Яра Славутича «Полтавська битва», музику на слова якого написав Р. Бородієвич, побудовано на реаліях Полтавської битви 1709 р. гетьмана Мазепи та військ шведського короля Карла II з Московією. Автор оцінює роль Мазепи – патріота та відважного бійця за свободу України: «Рушає Мазепа, свідомий звитяги, / І славу навколо співає трава» (Славутич, т. 1, 1998: 159). Як відомо, битва під Полтавою закінчилася поразкою українсько-шведських військ. Але вона стала «символом для наступних поколінь у боротьбі за відзискання державної суверенності» (Михайловський, 1997: 663). Така інтерпретація Полтавської битви у вірші Яра Славутича. Він героїзує звитяжців-козаків:

І рвійно зняли шаблі – як шуліки!
Метнулись навально легкі козаки.
Свій гнів на Москву вихлюповують ріки,
Відомству на неї виносять балки
(Славутич, т. 1, 1998: 159).

Є у Яра Славутича цикл «Пісні, написані в Чернігівській Січі», що не увійшов до жодної зі збірок. Він складається з трьох пісень: «Марш Чернігівської Січі», «Партизанська» та «Отаман Стрілець». Як відомо з біографії, у 1941 р. разом з «військовиками» Яр Славутич опинився в оточенні, організував у лісах північної України самостійницький загін «Чернігівська Січ», який воював проти німецьких загарбників, рятував полонених, а також готувався стати армією Самостійної Української Держави. Названий цикл має державницьке спрямування, в його вираженні автор акцентує увагу на історичних реаліях і фактах. «Марш Чернігівської Січі» в пісенному стилі маршу вшановує героїчно-трагічну подію, яка сталася 12 червня 1942 р., коли Сотня ім. Гетьмана Мазепи у складі Чернігівської Січі зупинила колону німецьких загарбників: «Ми йдемо на бій, гудуть гучні колони, / Стрясає землю танкова хода» (Славутич, т. 5, 1998: 22). Сотня відважно билася та була розбита вщент. У пісні яскраво відчутні патріотичні мотиви, націоналістичні погляди автора, його прагнення вільної України:

Ми йдемо вперед – і прапор жовто-синій
Вгорі на вітрі звихрюється знов.
Несем соборній рідній Україні
Державний цвіт, і волю, і любов (Славутич, т. 5, 1998: 22).

Піднесений, урочистий пафос твору наближає його до жанру гімну. Музику до нього написав Г. Лепешинський.

Командував Чернігівською Січчю Отаман Стрілець – колишній воїн війська Української Народної Республіки, напередодні війни – полковник Червоної армії. У ньому Яр Славутич побачив приклад борця за незалежність України, тому й присвятив йому пісню «Отаман Стрілець», покладену на музику композитором М. Фоменком. Текст пісні нагадує народнопоетичну пісню. Це відчутно вже з першої строфи:

Ой, у полі над могилою
Засмутився чебрець.
Повітався з кулею
Отаман Стрілець (Славутич, т. 5, 1998: 23).

Третя пісня з циклу «Пісні, написані в Чернігівській Січі» – «Партизанська». Образи партизан постають як браві захисники рідного краю, які відважно борються з ворогами: як з «німецькими вражими ротами», так і з «московськими вражими

ротами». Ця пісня теж близька до фольклорної, наприклад вживанням вигуку «гей».

Тему визвольної боротьби в піснях продовжено в пісні «Карпатські січовики», поява якої стала важливим явищем в еміграції. Це вірш про боротьбу Карпатської України в 1939 р за державну самостійність:

Бились хлопці Хустові на славу,
Полягли в нерівному бою
За свою омріяну державу,
Січовую воленку свою (Славутич, т. 1, 1998: 91).

«Текст цього маршу мелодійний і змістовний, напоений глибокою ідеєю, гарячим почуттям соборності українських земель і невичерпною любов'ю до карпатських героїв» (Огницький, 1997: 224). У ній відчувається міцний зв'язок з народною українською піснею. Пафос твору героїчно-трагічний, його музична ритміка привернула увагу композитора Г. Кутастого, який написав на його слова музику.

Яр Славутич, висловлюючи свою неприязнь до радянської політики, а пізніше і до російської влади, звертався до теми гноблення не тільки українського народу, а й інших. Чимало віршів він присвятив народові Ічкерії, серед них і пісні, зокрема вірш «Жіноча пісня». У названому творі поет засуджує боротьбу російських військ з терористами на Кавказі: «А зівсюд москальня / Насту-

пає щодня» (Славутич, т. 1, 1998: 410). У ній він передає почуття жінок, чиї чоловіки воюють за свободу народу. Їх уособленням у вірші є образ героїні, якій в тих умовах залишається лише молитися за «мужа»: «Засвічу я свічу, / Помолюсь, – полечу / І сльозами змочу / Рани й кров по плечу. / Хай одужує муж – / І на битву чимдуж» (Славутич, т. 1, 1998: 410).

Висновки. Яр Славутич – поет класичної форми. У його поетичній творчості досить багато різноманітних канонічних жанрів, серед яких виділяється пісня. Яр Славутич – автор багатьох пісень. Вони різноманітні за своєю тематикою: календарно-обрядові («На Купала», «Зажинкова»), гумористичні («Марш північносяйників»), історичні («Полтавська битва», «Отаман Стрілець»), пісні, присвячені народові Ічкерії («Жіноча пісня»), українцям у Канаді («Дві батьківщини»). Вірші-пісні Яра Славутича є емоційно-логічним виразом переживань ліричним героєм певних життєвих ситуацій. Ліричний пафос межує в них зі смутком і стражданням, одухотворює переживання ліричного героя. Жанр пісні у творчості поета-емігранта ввібрав у себе ознаки як народнопоетичні, так і західноєвропейські. Серед пісенного доробку Яра Славутича важливе місце посідають вірші, стилізовані під народнопісенну традицію українського народу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Галич О., Назарець В., Васильєв С. Теорія літератури : підручник. Київ : Либідь, 2001. 488 с.
2. Гордасевич Г. Син херсонських степів з... Едмонтона. *Березиль*. 2000. № 11–12. С. 162–175.
3. Долинська С. Історизм і історіографія Яра Славутича. *Визвольний шлях*. 2006. Вересень. С. 52–59.
4. Зеров М. К. Твори: У 2-х т. Т. 1: Поезії. Переклади. Київ : Дніпро, 1990. 844 с.
5. Клим'юк Ю. І. Лірика Івана Франка як система жанрів. Чернівці : Рута, 2006. 406 с.
6. Михайловський М. Цінний внесок в українську музику (п'ятий і шостий збірники пісень на слова Яра Славутича). *Творчість Яра Славутича*. Кн. II. Київ : Дніпро; Едмонтон : Славутич, 1997. С. 662–665.
7. Накашидзе І. С. Народнопісенна основа циклу Яра Славутича «Дажбожі внуки». International research and practice conference "Modern philology: relevant issues and prospects of research": Conference proceedings, October, 20–21, 2017. Lublin, Izdawnictwo "Baltija Publishing". С. 49–51.
8. Никулина Н. Любосна поезія в творчості Яра Славутича. *Січеславський збірник: До 80-річчя Яра Славутича*. Дніпропетровськ : Січ, 1998. С. 65–75.
9. Огницький О. (Микола Фоменко). Нові пісні творяться. *Творчість Яра Славутича*. Кн. II. Київ : Дніпро; Едмонтон : Славутич, 1997. С. 224–225.
10. Славутич Яр. Твори. У 5 т. Т. 1: Поезії (1937–1997). Київ : Дніпро, Едмонтон : Славутич, 1998. 470 с.
11. Славутич Яр. Твори. У 5 т. Т. 5: Спогади. Записи. Київ : Дніпро, Едмонтон : Славутич, 1998. 352 с.
12. Сорока П. Поетичний світ Яра Славутича. Тернопіль : Лілея, 1995. 178 с.

REFERENCES

1. Halych, O., Nazarets, V., Vasylyev, Ie. Teoriia literatury: pidruchnyk [Literature theory: a textbook]. Kyiv: Lybid, 2001. 488 p. [in Ukrainian].
2. Hordasevych, H. Syn khersonskykh stepiv z...Edmontona [The son of the Kherson steppes from...Edmonton]. *Berezil*. 2000. Nr. 11–12. Pp. 162–175. [in Ukrainian].
3. Dolynska, S. Istoryzm i istoriografia Yara Slavutycha [Historicism and historiography of Yar Slavutyich]. *Vyzvolnyi shliakh*. 2006. September. Pp. 52–59. [in Ukrainian].
4. Zerov, M. K. Tvory: U 2-kh t. T. 1: Poezii. Pereklady [Works: In 2 volumes V. 1: Poetry. Translations]. Kyiv: Dnipro, 1990. 844 p. [in Ukrainian].

5. Klymiuk, Iu. I. Liryka Ivana Franka yak systema zhanriv [Ivan Franko's lyrics as a system of genres]. Chernivtsi: Ruta, 2006. 406 p. [in Ukrainian].
6. Mykhailovskyi, M. Tsinni vnesok v ukrainsku muzyku (piaty i shostyi zbirnyky pisen na slova Yara Slavutycha) [A valuable contribution to Ukrainian music (the fifth and sixth collections of songs in the words of Yar Slavutych)]. Tvorchist Yara Slavutycha: Kn. II. Kyiv: Dnipro; Edmonton: Slavuta, 1997. Pp. 662–665 [in Ukrainian].
7. Nakashydzhe, I.S. Narodnypisenna osnova tsyklad Yara Slavutycha "Dazhbozhi vnuky" [Ethnographic basis of the Yar Slavutich cycle "Grandchildren of Dazhbog"]. International research and practice conference "Modern philology: relevant issues and prospects of research": Conference proceedings, October, 20–21, 2017. Lublin, Izdevnieciba "Baltija Publishing". Pp. 49–51 [in Ukrainian].
8. Nykulyna, N. Liubosna poeziiia v tvorchosti Yara Slavutycha [Love poetry in the work of Yar Slavutych]. Sicheslavskyi zbirnyk: Do 80-richchia Yara Slavutycha. Dnipropetrovsk: Sich, 1998. S. 65–75 [in Ukrainian].
9. Ohnytskyi, O. (Mykola Fomenko). Novi pisni tvoriatsia [New songs are being created]. Tvorchist Yara Slavutycha: Kn. II. Kyiv: Dnipro; Edmonton: Slavuta, 1997. Pp. 224–225 [in Ukrainian].
10. Slavutych, Yar. Tvory. U 5 t. T. 1: Poezii (1937–1997) [Works in volume 5. Volume 1: Poetry (1937–1997)]. Kyiv: Dnipro, Edmonton: Slavuta, 1998. 470 p. [in Ukrainian].
11. Slavutych, Yar. Tvory. U 5 t. T. 5: Spohady. Zapysy [Works in vol. 5. Vol. 5: Memories. Records]. Kyiv: Dnipro, Edmonton: Slavuta, 1998. 352 p. [in Ukrainian].
12. Soroka, P. Poetychnyi svit Yara Slavutycha [The poetic world of Yar Slavutych]. Ternopil: Lileia, 1995. 178 p. [in Ukrainian].